

Özgün Araştırma

Kamu Çalışanlarının Fizyoterapistlik Mesleğine Bakışı

Ali Ceylan¹ , Ertuğrul Demirdel²

Gönderim Tarihi: 8 Aralık 2020

Kabul Tarihi: 24 Mart 2021

Basım Tarihi: 30 Nisan 2021

Öz

Amaç: Bu çalışma kamuda çalışan bireylerin fizyoterapistlik mesleği ile ilgili bilgi düzeylerini ortaya koymak amacıyla planlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Çalışmamız, kamu kurumlarında çalışan, fizyoterapist olmayan ve çalışmaya katılmak için gönüllü olan kişiler ile gerçekleştirildi. Araştırmacı tarafından literatür taranarak oluşturulan 18 soruluk anket formu hazırlandı. Tanımlayıcı türde tasarlanan çalışmada ölçümle belirlenen değişkenler için ortalama $\pm$ standart sapma, sayımla belirlenen değişkenler için yüzde (%) ve frekans değerler hesaplandı. **Bulgular:** Çalışmamıza yaş ortalaması 35,53 $\pm$ 7,44 yıl olan 109 (%34,7) kadın, 205(%65,3) erkek olmak üzere toplam 314 kamu personeli katıldı. Kamu çalışanları ülkemizde fizyoterapistlik mesleğinin bağımsız bir meslek grubu olmadığını, mesleğin yeterince tanınmadığını, yeterli itibarı ve saygınlığı görmediğini ve fizyoterapistlerin özlük haklarını savunan bir sivil toplum kuruluşunun bulunmadığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu fizyoterapistlik mesleğinin 4 yıllık bir eğitimi olduğunu ve 10-20 yıldır ülkemizde icra edildiğini bildirmişlerdir. Ayrıca katılımcılar, fizyoterapistlerin çoğunlukla; ortopedi ve travmatoloji alanında çalıştıklarını, sırt ve boyun ağrısında tedaviye katkı sağladıklarını, elektroterapi uygulamaları yaptığını, devlet hastanelerinde istihdam edildiğini belirtmişlerdir. **Sonuç:** Fizyoterapi bilimi ile ilgili örgütlenmelerin yapacağı tanıtım ve bilgilendirmelerle mesleki farkındalığın artırılması gerekmektedir. Mesleğin ulusal düzeyde tanınması, ayrıca mevzuat eksikliklerinin tamamlanıp daha bağımsız mesleki yetki görev ve sorumlulukların belirlenmesi için çalışmaların yapılması, ileride fizyoterapistlik mesleğinin toplumdaki saygınlığını, kabul edilebilirliğini ve tanınabilirliğini artırabileceği kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Fizyoterapist, kamu çalışanı, meslek

¹Ali Ceylan (Sorumlu Yazar) Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Karaman, Türkiye, aliceylan@kmu.edu.tr

²Ertuğrul Demirdel Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara, Türkiye, ertudemirdel@yahoo.com

Original Research

Public Employees' View Of Physiotherapist Profession

Ali Ceylan¹, Ertuğrul Demirdel²

Sub. Date: 8 December 2020

Accept. Date: 24 March 2021

Pub. Date: 30 April 2021

Abstract

Objective: This study was planned to reveal the knowledge levels of individuals working in the public sector about the physiotherapist profession. **Material and Methods:** Our study was conducted with people who worked in public institutions, who were not physiotherapists and who volunteered to participate in the study. Survey form of 18 questions created by the researcher was prepared. In the descriptive study, mean $\pm$ standard deviation for variables determined by measurement, (%) and frequency values for variables determined by count were calculated. **Results:** A total of 314 public personnel participated in the study including 109(34.7%) female and 205(65.3%) male with an average age of 35.53 ± 7.44 years. Public employees stated that the profession of physiotherapist in our country is not an independent professional group, that the profession is not recognized enough, that it does not see sufficient reputation and respect and that there is no non-governmental organization defending the personal rights of physiotherapists. The majority of the participants reported that the profession of physiotherapist has a 4-year education and has been performed in our country for 10-20 years. In addition, the participants stated that physiotherapists mostly work in orthopedics and traumatology, contribute to treatment of back and neck pain, perform electrotherapy applications, and are employed in government hospitals. **Conclusion:** Professional awareness needs to be increased through the promotion and information of organizations related to physiotherapy science. We believe that the recognition of the profession at the national level, as well as the completion of legislation deficiencies and the work to determine more independent professional authority duties and responsibilities, may in the future increase the respectability, acceptability and recognition of the profession of physiotherapist in society.

Keywords: Physiotherapist, profession, public employee

¹Ali Ceylan (Corresponding Author) Karamanoglu Mehmetbey University, Vocational School of Health Services, Department of therapy and Rehabilitation, Karaman, Turkey, aliceylan@kmu.edu.tr

²Ertuğrul Demirdel Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Ankara, Turkey, ertudemirdel@yahoo.com

Giriş

Dünya’da fizyoterapi mesleğinin tarihçesi oldukça eskiye dayanmaktadır. M.Ö. 460’lı yıllarda ilk olarak Hipokrat, daha sonra Galen masaj, manuel terapi teknikleri ve hidroterapiyi hastaların tedavisi için ilk kez uygulayarak tarihe geçmişlerdir (Bakewell, 1997). Fizyoterapi uygulamaları, fizyoterapistler tarafından gerçekleştirilen fiziksel fonksiyonun korunması, geliştirilmesi ve yeniden restorasyonunda teorik bilgi ve geniş klinik uygulamalara dayalıdır (Anafaroğlu ve Sönmezer, 2011). Fizyoterapistlik, dünyada kabul görmüş ve mesleki alanları belirlenmiş, gelişmiş ülkelerde gelişimini tamamlayan, Türkiye’de ise 50 yılı aşkın süredir icra edilen bir meslek grubudur (Özdinçler, 2016; Bryant, Luna-Massey ve Smyle, 1982). Bir mesleğin görev ve sorumluluklarının net bir şekilde yasalar ile belirtilmesi ve geniş iş sahalarının olması toplumda mesleki tanınırlığı artırabilir. Nitekim Avrupa birliği ülkelerinde fizyoterapi mesleği kanunlarla düzenlenmiş ve tanınan bir meslek grubu iken, Asya-Batı pasifik ülkelerinde ise yasal statünün tam oluşturulmaması nedeniyle tanınırlığı %50 civarında olan bir meslektir (Higgs, Refshauge ve Ellis, 2001). Fizyoterapistlerin karşılaştığı en önemli problem de mesleğe ilişkin genel farkındalığın düşük olmasıdır (Armstrong ve Ager, 2006).

Günümüzde sağlık çalışanlarının fizyoterapi mesleğine bakışıyla ilgili çalışmalar mevcuttur. 121 sağlık çalışanı ile ilgili yapılan bir çalışmada katılımcıların neredeyse tamamı fizyoterapistin kim olduğunu bilirken, hasta tedavisinde fizyoterapistin gerekli bir sağlık çalışanı olduğunu belirtmiştir. Aynı çalışmada sağlık çalışanları hasta tedavisinde fizyoterapiste gereksinimin yüksek olduğunu, Türkiye’de fizyoterapistlik mesleğinin yeterince tanınmadığı görüşünü bildirmişlerdir (Anafaroğlu ve Sönmezer, 2011). Tıp öğrencilerinde fizyoterapi mesleği farkındalığı ile ilgili yapılan bir başka çalışmada ise “Hasta Güvenliği ve Meslekler Arası İş Birliği” dersini alan 3. sınıf tıp fakültesi öğrencilerinin fizyoterapi mesleği ile ilgili tutum ve farkındalıklarını artırmada bu dersin pozitif bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır (Kınıklı, Erden, Elçin ve Clark, 2016).

Literatürde sağlık çalışanlarının veya öğrencilerinin fizyoterapi mesleği ile ilgili farkındalık düzeylerini ortaya koyan kısıtlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Toplumun fizyoterapist ile fizik tedavi hekimi arasında mesleki olarak anlam karmaşası yaşaması muhtemel bir durumdur. Kamuda çalışan personelin fizyoterapistlik mesleğine bakışının farklı olabileceği düşüncesiyle yola çıktığımız çalışmamızda, farklı meslek gruplarında

çalışan kamu personelinin fizyoterapistlik mesleğine bakışı ile ilgili herhangi bir çalışmaya bilginiz dahilinde rastlanmamıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirtilen araştırma sorularına yanıt aranacaktır. Kamu çalışanlarının;

1.Fizyoterapistlik mesleği hakkındaki farkındalık durumları nedir?

2.Fizyoterapistlerin ülkemizdeki eğitim ve hizmet süreleri hakkındaki görüşleri nelerdir?

3.Fizyoterapistlerin çalışma alanları, tedavideki rolü, görev ve sorumlulukları hakkındaki bilgi düzeyleri nedir?

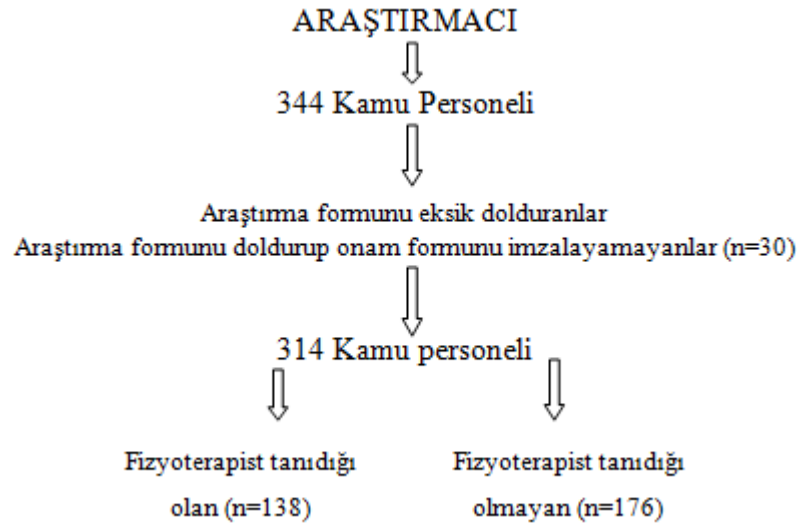
Gereç ve Yöntem

Çalışmamız, kamu kurumlarında akademisyen, sağlık personeli, öğretmen, mühendis, memur, polis-jandarma ile yardımcı hizmetler sınıflarında çalışan, fizyoterapist olmayan ve çalışmaya katılmak için gönüllü olan kişiler ile planlandı. Araştırma tanımlayıcı bir çalışma olarak tasarlandı. Kamuda çalışan personelin fizyoterapistlik mesleği ile ilgili düşüncelerini ortaya koymak için araştırmacı fizyoterapistler tarafından literatür taranarak 18 soruluk bir anket formu hazırlandı. Değerlendirme formu ile katılımcıların demografik bilgileri dışında fizyoterapi mesleği hakkındaki bilgi düzeyleri, mesleğin mezuniyet koşulları, ülkemizde mesleğin kaç yıldır icra edildiği, fizyoterapistin çalışma alanları, tedavideki rolü, görev ve sorumlulukları ile istihdam alanları hakkındaki görüşleri sorgulandı. Değerlendirme soruları Mart-2020 ile Temmuz-2020 tarihleri arasında yüz yüze ve online ortamda araştırmacı fizyoterapist tarafından kamuda çalışan bireylere ulaştırıldı. Örneklem büyüklüğü Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yayınlanan rehberine göre; %95 güven aralığında 0,03 hata payı ve %95 güç ile 203 kişi olarak belirlenmiştir (Lwanga, Lemeshow ve WHO, 1991). Kar topu örneklem tekniği kullanılarak 344 kamu çalışanına ulaşıldı. Katılımcıların bir kısmı eksik form veya imza nedeniyle çalışma dışı bırakıldı ve çalışma 314 kişi ile tamamlandı (Şekil-1).

Araştırma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Etik Kurulu'nun 04.03.2020-44 tarih ve sayılı izni ile gerçekleştirildi. Çalışmaya katılan bireylere çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilerek, her bireyden çalışmaya gönüllü olarak katıldığına dair yazılı onam alındı. Çalışmanın istatistiksel analizi için Windows tabanlı SPSS programının 21.0 versiyonu

kullanıldı. Ölçümle belirlenen değişkenler için ortalama $\pm$ standart sapma, sayımla belirlenen değişkenler için (%) ve frekans değerleri hesaplandı.

Şekil 1. Katılımcıların belirlenmesi

Bulgular

Çalışmamıza yaş ortalaması $35,53 \pm 7,44$ yıl olan 109 (%34,7) kadın, 205(%65,3) erkek olmak üzere toplam 314 kamu personeli katıldı. Bireylerin mesleki deneyim süreleri, eğitim durumları ve çalışma alanları ile demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Kamu çalışanlarının demografik özellikleri, mesleki deneyimleri ve çalışma alanları

Demografik Özellikler	n (%)
Cinsiyet	
Kadın	109 (34,7)
Erkek	205 (65,3)
Yaş (YIL), $X \pm SS$	35,53 $\pm$ 7,44
Mesleki deneyim süreleri (AY), $X \pm SS$	133,98 $\pm$ 86,48
Eğitim durumları n(%)	
İlkokul	2 (%0,6)
Ortaokul	1 (%0,3)
Lise	15 (%4,8)
Önlisans	35 (%11,1)
Lisans	186 (%59,2)
Lisansüstü	75 (%23,9)
Kamuda çalışanların çalışma alanları n(%)	
Sağlık personeli	90 (%28,6)
Öğretmen	67 (%21,3)
Memur	51 (%16,2)
Akademisyen	41 (%13,1)
Mühendis	32 (%10,2)

Polis-jandarma	27 (%8,6)
Yardımcı hizmetler	6 (%1,9)
TOPLAM	314 (%100)

X±SS: ortalama±standart sapma n: Sayı %: Yüzde

Kamu çalışanlarının ile fizyoterapistlik mesleği hakkındaki bilgi düzeyleri ve görüşleri Tablo 2’de belirtilmiştir

Tablo 2. Fizyoterapistlik mesleği farkındalık ile ilgili soruların cevapları

	Evet	Hayır	Bilmiyorum
Fizyoterapistler tek başına çalışabilen, hasta alabilen bağımsız meslek elemanlarıdır, n (%)			
Sağlık personeli (n=90)	33 (%36,7)	46 (%51,1)	11 (%12,2)
Öğretmen (n=67)	29 (%43,3)	23 (%34,3)	15 (%22,4)
Memur (n=51)	21 (%41,2)	21 (%41,2)	9 (%17,6)
Akademisyen (n=41)	24 (%58,5)	12 (%29,3)	5 (%12,2)
Mühendis (n=32)	12 (%37,5)	10 (%31,3)	10 (%31,3)
Polis-jandarma (n=27)	10 (%37)	13 (%48,1)	4 (%14,8)
Yardımcı hizmetler (n=6)	4 (%66,7)	1 (%16,7)	1 (%16,7)
TOPLAM (n=314)	133 (%42,4)	126 (%40,1)	55 (%17,5)
Fizyoterapistlik mesleği ülkemizde yeterince tanınmaktadır, n (%)			
Sağlık personeli (n=90)	27 (%30)	57 (%63,3)	6 (%6,7)
Öğretmen (n=67)	23 (%34,3)	42 (%62,7)	2 (%3)
Memur (n=51)	18 (%35,3)	27 (%52,9)	6 (%11,8)
Akademisyen (n=41)	12 (%29,3)	28 (%63,8)	1 (%2,4)
Mühendis (n=32)	6 (%18,8)	21 (%65,6)	5 (%15,6)
Polis-jandarma (n=27)	3 (%11,1)	24 (%88,9)	-
Yardımcı hizmetler (n=6)	6 (%100)	-	-
TOPLAM (n=314)	89 (%28,3)	205 (%65,3)	20 (%6,4)
Fizyoterapistlik mesleği ülkemizde yeterli itibar ve saygınlığa sahiptir, n(%)			
Sağlık personeli (n=90)	26 (%28,9)	49 (%54,4)	15 (%16,7)
Öğretmen (n=67)	26 (%38,8)	32 (%47,8)	9 (%13,4)
Memur (n=51)	9 (%17,6)	25 (%49)	17 (%33,3)
Akademisyen (n=41)	13 (%31,7)	15 (%36,6)	13 (%31,7)
Mühendis (n=32)	7 (%21,9)	16 (%50)	9 (%28,1)
Polis-jandarma (n=27)	5 (%18,5)	19 (%70,4)	3 (%11,1)
Yardımcı hizmetler (n=6)	3 (%50)	2 (%33,3)	1 (%16,7)
TOPLAM (n=314)	89 (%28,3)	158 (%50,3)	67 (%21,3)
Fizyoterapistlik mesleğinin haklarını savunan ve haklarının iyileştirilmesi yönünde çaba gösteren bir sivil toplum kuruluşu vardır, n(%)			
Sağlık personeli (n=90)	16 (%17,8)	15 (%16,7)	59 (%65,6)
Öğretmen (n=67)	9 (%13,4)	11 (%16,4)	47 (%70,1)
Memur (n=51)	5 (%9,8)	7 (%13,7)	39 (%76,5)
Akademisyen (n=41)	5 (%12,2)	3 (%7,3)	33 (%80,5)
Mühendis (n=32)	2 (%6,3)	3 (%9,4)	27 (%84,4)
Polis-jandarma (n=27)	3 (%11,1)	3 (%11,1)	21 (%77,8)
Yardımcı hizmetler (n=6)	1 (%16,7)	1 (%16,7)	4 (%66,7)
TOPLAM (n=314)	41 (%13,1)	43 (%13,7)	230 (%73,2)
Hastalıkların tedavisinde fizyoterapistler gerekli bir sağlık çalışanıdır, n(%)			

Sağlık personeli (n=90)	85 (%94,4)	3(%3,3)	2(%2,2)
Öğretmen (n=67)	64 (%95,5)	1 (%1,5)	2 (%3)
Memur (n=51)	49 (%96,1)	1 (%2)	1 (%2)
Akademisyen (n=41)	39 (%95,1)	1 (%2,4)	1 (%2,4)
Mühendis (n=32)	26 (%81,3)	1 (%3,1)	5 (%15,6)
Polis-jandarma (n=27)	24 (%88,9)	-	3 (%11,1)
Yardımcı hizmetler (n=6)	6 (%100)	-	-
TOPLAM (n=314)	293 (%93,3)	7 (%2,2)	14 (4,5)
Yaşamımın bir döneminde kendim veya herhangi bir yakınım için fizyoterapiste ihtiyaç duydum, n(%)			
TOPLAM (n=314)	184 (%58,6)	125 (%39,8)	5 (%1,6)

n: Sayı   %: Yüzde

Katılımcıların fizyoterapistlik mesleğinin eğitimi ve hizmet süreleri hakkındaki görüşleri Tablo3' de gösterilmiştir. Araştırmaya katılanların çoğunluğu fizyoterapistlik meslek ünvanının 4 yıllık bir eğitim ile kazanıldığını ve ülkemizde 10-20 yıldır hizmet veren bir sağlık alanı olduğunu bildirmişlerdir.

Tablo3. Fizyoterapistlerin ülkemizdeki eğitim ve hizmet süresi hakkındaki görüşler

Fizyoterapi eğitiminin kaç yıllık bir eğitim olduğunu düşünüyorsunuz? n(%)	6 yıl	5 yıl	4 yıl	2 yıl	Sertifika eğitimi ile
Sağlık personeli (n=90)	2 (%2,2)	4 (%4,4)	75 (%83,3)	9 (%10)	-
Öğretmen (n=67)	4 (%6)	15 (%22,4)	38 (%56,7)	9 (%13,4)	1 (%1,5)
Memur (n=51)	2 (%3,9)	6 (%11,8)	38 (%74,5)	5 (%9,8)	-
Akademisyen (n=41)	2 (%4,9)	7 (%17,1)	32 (%78)	-	-
Mühendis (n=32)	3 (%9,4)	2 (%6,3)	27 (%84,4)	-	-
Polis-jandarma (n=27)	-	2 (%7,4)	18 (%66,7)	6 (%22,2)	1 (%3,7)
Yardımcı hizmetler (n=6)	-	-	3 (%50)	3 (%50)	-
TOPLAM(n=314)	13 (%4,1)	36 (%11,5)	231 (73,6)	32 (%10,2)	2 (%0,6)
Fizyoterapistlerin ülkemizde kaç yıldır hizmet verdiğini düşünüyorsunuz? n(%)	40 yıldan fazla	40-30 yıl	20-30 yıl	10-20 yıl	10 yıldan az
Sağlık personeli (n=90)	12 (%13,3)	7 (%7,8)	13 (%14,4)	44 (%48,9)	14 (%15,6)
Öğretmen (n=67)	9 (%13,4)	7 (%10,4)	14 (%20,9)	35 (%52,2)	2 (%3)
Memur (n=51)	5 (%9,8)	5 (%9,8)	14 (%27,5)	19 (%37,3)	8 (%15,7)
Akademisyen (n=41)	7 (%17,1)	3 (%7,3)	16 (%39)	15(%36,6)	-
Mühendis (n=32)	1 (%3,1)	-	15 (%46,9)	11 (%15,6)	5 (%15,6)
Polis-jandarma (n=27)	1 (%3,7)	3 (%11,1)	9 (%33,3)	11 (%40,7)	3 (%11,1)
Yardımcı hizmetler (n=6)	-	-	-	3 (%50)	3 (%50)
TOPLAM(n=314)	35 (%11,1)	25 (%8)	81(%25,8)	138(%43,9)	35 (%11,1)
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon tıp fakültesine bağlı bir bölümdür, n (%)	Evet	Hayır	Bilmiyorum		
Sağlık personeli (n=90)	20 (%22,2)	62 (%68,9)	8 (%8,9)		
Öğretmen (n=67)	17 (%25,4)	38 (%56,7)	12 (%17,9)		
Memur (n=51)	13 (%25,5)	30 (%58,8)	8 (%15,7)		
Akademisyen (n=41)	4 (%9,8)	31 (%75,6)	6 (%14,6)		
Mühendis (n=32)	10 (%31,3)	10 (%31,3)	12 (%37,5)		
Polis-jandarma (n=27)	11 (%40,7)	6 (%22,2)	10 (%37)		
Yardımcı hizmetler (n=6)	3 (%50)	1 (%16,7)	2 (%33,3)		
TOPLAM (n=314)	78 (24,8)	178 (%56,7)	58 (18,5)		

Üniversitelerin Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünü başarı ile tamamlayanlar “fizyoterapist” ünvanı alır, n(%)			
Sağlık personeli (n=90)	81 (%90)	6 (%6,7)	3 (%3,3)
Öğretmen (n=67)	59 (%88,1)	3 (%4,5)	5 (%7,5)
Memur (n=51)	35 (%68,6)	1 (%2)	15 (%29,4)
Akademisyen (n=41)	37 (%90,2)	4 (%9,8)	-
Mühendis (n=32)	21 (%65,6)	11 (%34,4)	-
Polis-jandarma (n=27)	20 (%74,1)	1 (%3,7)	6 (%22,2)
Yardımcı hizmetler (n=6)	6 (%100)	-	-
TOPLAM (n=314)	259 (%82,5)	11 (%3,5)	44 (%14)

Fizyoterapistler dilerse kendi alanlarında lisansüstü eğitim alarak uzmanlaşabilirler, n(%)			
Sağlık personeli (n=90)	75 (%83,3)	6 (%6,7)	9 (%10)
Öğretmen (n=67)	57 (%85,1)	1 (%1,5)	9 (%13,4)
Memur (n=51)	38 (%74,5)	1 (%2)	12 (%23,5)
Akademisyen (n=41)	37 (%90,2)	1 (%2,4)	3 (%7,3)
Mühendis (n=32)	22 (%68,8)	1 (%3,1)	9 (%28,1)
Polis-jandarma (n=27)	18 (%66,7)	2 (%7,4)	7 (%25,9)
Yardımcı hizmetler (n=6)	4 (%66,7)	-	2 (%33,3)
TOPLAM (n=314)	251 (%79,9)	12 (3,8)	51 (%16,2)

Katılımcıların fizyoterapistlerin çalışma alanları, tedavideki rolü, görev ve sorumluluklar hakkındaki görüşleri Tablo 4' te verilmiştir.

Tablo 4. Fizyoterapistlerin çalışma alanları, tedavideki rolü, görev ve sorumluluklar hakkındaki görüşler

1.Fizyoterapistlerin tıbbın hangi alanlarında çalıştığını düşünüyorsunuz? n(%)	SP (n=90)	Ö (n=67)	M1 (n=51)	A (n=41)	M2 (n=32)	JP (n=27)	YP (n=6)	T (n=314)
Nöroloji-nöroşirurji	77 (%85,6)	29 (%43,3)	25 (%49)	27 (%65,9)	15 (%46,9)	7 (%25,9)	2 (%33,3)	182 (%58)
Pediatri	62 (%68,9)	25 (%37,3)	16 (%31,4)	23 (%56,1)	11 (%34,4)	10 (%37)	6 (%100)	147 (%46,8)
Kardiyoloji	41 (%45,6)	9 (%13,4)	8 (%15,7)	12 (%29,3)	3 (%9,4)	3 (%11,1)	2 (%33,3)	78 (%24,8)
Spor bilimleri	77 (%85,6)	52 (%77,6)	40 (%78,4)	37 (%90,2)	20 (%62,5)	22 (%81,5)	4 (%66,7)	252 (%80,3)
Geriatri	74 (%82,2)	36 (%53,7)	27 (%52,9)	30 (%73,2)	13 (%40,6)	15 (%55,6)	6 (%100)	195 (%62,1)
Plastik cerrahi	49 (%54,4)	11 (%16,4)	13 (%25,5)	19 (%46,3)	6 (%18,8)	8 (%29,6)	6 (%100)	106 (%33,8)
Romatoloji	75 (%83,3)	33 (%49,3)	29 (%56,9)	29 (%70,7)	13 (%40,6)	12 (%44,4)	6 (%100)	191 (%60,8)
Ortopedi ve travmatoloji	81 (%90)	58 (%86,6)	49 (%96,1)	38 (%92,7)	27 (%84,4)	24 (%88,9)	5 (%83,3)	282 (%89,8)
Kulak –burun- boğaz	29 (%32,2)	2 (%2)	6 (%11,8)	6 (%14,6)	2 (%6,3)	1 (%3,7)	6 (%100)	46 (%14,6)
Yoğun bakım	68(%75,6)	11 (%16,4)	10 (%19,6)	19 (%46,3)	9 (%28,1)	8 (%29,6)	6 (%100)	125 (%39,8)
2.Fizyoterapistlerin hangi durumlarda tedavinin içinde yer aldığını düşünüyorsunuz? n(%)								
Bel ağrısı	88 (%97,8)	62 (%92,5)	42 (%82,4)	40 (%97,6)	28 (%87,5)	23 (%85,2)	6 (%100)	289 (%92)
Sırt ve boyun ağrısı	87 (%96,7)	66 (%98,5)	45 (%88,2)	40 (%97,6)	28 (%87,5)	25 (%92,6)	5 (%83,3)	296 (%94,3)
Kalça ve eklem ağrısı	83 (%92,2)	58 (%86,6)	45 (%88,2)	38 (%92,7)	23 (%71,9)	23 (%85,2)	4 (%66,7)	274 (%87,3)
Ortopedik ve spor yaralanmaları	85 (%94,4)	60 (%89,6)	49 (%96,1)	41 (%100)	25 (%78,1)	24 (%88,9)	5 (%83,3)	289 (%92)
Cerrahi sonrası komplikasyonlar	72 (%80)	31 (%46,3)	26 (%51)	26 (%63,4)	13 (%40,6)	12 (%44,4)	4 (%66,7)	184 (58,9)
İnme –felç vb durumlar	87 (%96,7)	59 (%88,1)	41 (%80,4)	37 (%90,2)	26 (%81,3)	22 (%81,5)	3 (%50)	275 (%87,6)
Dil, konuşma ve yutma bozuklukları	59 (%65,6)	24 (%35,8)	14 (%27,5)	16 (%39)	12 (%37,5)	9 (%33,3)	6 (%100)	134 (%42,7)
3. Fizyoterapistlerin görev ve sorumluluklarının neler olduğunu düşünüyorsunuz? n(%)								
Egzersiz reçetesi verir	79 (%87,8)	54 (%80,6)	39 (%76,5)	28 (%68,3)	24 (%75)	17 (%63)	6 (%100)	247 (%78,7)
Masaj yapar	82(%91,1)	46 (%68,7)	39 (%76,5)	35 (%85,4)	21 (%65,6)	15 (%55,6)	6 (%100)	244 (%77,7)
Hastayı değerlendirir ve sorgular	74 (%82,2)	28 (%41,8)	25 (%49)	19 (%46,3)	14 (%43,8)	14 (%51,9)	4 (%66,7)	178 (%56,7)
Gerekirse ilaç ve rapor düzenler	16 (%17,8)	19 (%28,4)	11 (%21,6)	9 (%22)	6 (%18,8)	5 (%18,5)	2 (%33,3)	68 (%21,7)
Hasta ve yakınlarını her konuda bilgilendirir	67 (%74,4)	38 (%56,7)	21 (%41,2)	18 (%43,9)	12 (%37,5)	16 (%59,3)	5 (%83,3)	177 (%56,4)
Elektro terapi uygulamaları yapar	80 (%88,9)	50 (%74,6)	36 (%70,6)	37 (%90,2)	25 (%78,1)	21 (%77,8)	5 (%83,3)	254 (%80,9)
Sağlıkla ilgili her problemde görev alır	29 (%32,2)	20 (%29,9)	12 (%23,5)	11 (%26,8)	8 (%25)	5 (%18,5)	1 (%16,7)	86 (%27,4)

Tablo-4 Devamı

4.Fizyoterapistler hangi kurum ve kuruluşlarda istihdam edilebilir? n(%)	SP (n=90)	Ö (n=67)	M1 (n=51)	A (n=41)	M2 (n=32)	JP (n=27)	YP (n=6)	T (n=314)
Devlet hastaneleri	90 (%100)	67 (%100)	48 (%94,1)	40 (%97,6)	30 (%93,8)	24 (%88,9)	6 (%100)	305 (%97,1)
Özel hastaneler	89 (%98,9)	64 (%95,5)	48 (%94,1)	41 (%100)	30 (%93,8)	25 (%92,6)	6 (%100)	303 (%96,5)
Kaplıca merkezleri	70 (%77,8)	51 (%76,1)	38 (%74,5)	33 (%80,5)	23 (%71,9)	19 (%70,4)	4 (%66,7)	238 (%75,8)
Spor alanları	77 (%85,6)	55 (%82,1)	39 (%76,5)	40 (%97,6)	23 (%71,9)	22 (%81,5)	5 (%83,3)	261 (%83,1)
Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri	85 (%94,4)	60 (%89,6)	42 (%82,4)	39 (%95,1)	29 (%90,6)	25 (%92,6)	2 (%33,3)	282 (%89,8)
Huzur evleri	80 (%88,9)	43 (%64,2)	34 (%66,7)	32 (%78)	25 (%78,1)	17 (%63)	1 (%16,7)	232 (%73,9)
Üniversiteler	63 (%70)	47 (%70,1)	34 (%66,7)	34 (%82,9)	20 (%62,5)	12 (%44,4)	6 (%100)	216 (%68,8)

n:sayı **%:**yüzde , **SP:** Sağlık personeli, **Ö:** Öğretmen, **M1:** Memur, **A:** Akademisyen, **M2:** Mühendis, **JP:** Jandarma-Polis, **YP:** Yardımcı personel, **T:** Toplam

Tartışma ve Sonuç

Dünya’ da 100 yılı aşkın süredir varlığını sürdüren fizyoterapistlik mesleği, ülkemizde ilk olarak 1961 yılında Hacettepe Üniversitesi’nde Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu’nun kurulması ile bu mesleğe yönelik eğitim vermeye başlanmış ve ülkemizde yaklaşık 55 yıldır da sahada icra edilmektedir (Algün ve Düger, 2019). Araştırmamıza katılan bireylerin büyük çoğunluğu fizyoterapi eğitiminin 4 yıl olduğunu bilmesine rağmen; %4,1 (13)’i 6 yıl, %11,5(36)’i 5 yıl, %10,2(32)’ si 2 yıllık bir eğitim ile fizyoterapist ünvanının alındığını belirtmiş, bireylerin çok az bir kısmı da sertifika eğitimi ile fizyoterapist olunabileceğini bildirmiştir. Katılımcıların çok azı fizyoterapistlik mesleğinin 40 yıldan fazla süredir ülkemizde icra edildiğini bildirirken, çoğunluğu ise 10-20 yıllık bir meslek mensubu olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan farklı meslek grubu ile orantısız dağılım, son 20 yıl içerisinde artan sağlık hizmetleri ile daha geniş bir alanda hizmet veriliyor olması bireylerde mesleğin 10-20 yıllık bir süredir icra ediliyor olduğunu düşündürmüş olabilir.

Üniversitelerin Sağlık Bilimleri Fakültelerine bağlı Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Fakültesi veya Fizik Tedavi/Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu’nu başarılı bir şekilde tamamlayanlar fizyoterapist ünvanı almaktadırlar. 4 yıllık lisans eğitimi sonrası fizyoterapistler dilerse yüksek lisans ve doktora eğitimi alarak uzmanlaşabilirler. Uzman fizyoterapist, fizyoterapi ile ilgili bilgi, beceri ve etik ilkeler çerçevesinde ileri uygulamaları gerçekleştirebilen, lisans eğitimi üzerine klinik ortamlarda gerekli pratik uygulamaları kapsayan, yüksek lisans veya doktora yapan veya aynı alanda en az 10 yıl çalışmış sağlık çalışanı mensubudur (Algün ve Düger, 2019). 2018 yılında yapılan bir çalışmada lisans eğitimi veren 54 üniversitenin 31’inde lisansüstü eğitim verildiği belirtilmiştir. Ayrıca 31 üniversitenin 15’nin devlet, 16’sının vakıf üniversitesi olduğu, 15 yüksek lisans programında eğitim veren devlet üniversitelerinin 12’sinde doktora eğitim verildiği ifade edilmiştir. Gelişen tıp ve sağlık alanına rağmen her geçen gün mezun sayısı artan fizyoterapist yetiştiren okulların sayısının fazla olmasına karşılık, lisansüstü eğitim veren okulların sayısının az olması son derece dikkat çekicidir (Koç ve Bayar, 2018). Katılımcıların büyük çoğunluğu üniversitelerin Fizyoterapi ve Rehabilitasyon bölümünü başarı ile tamamlayanların fizyoterapist ünvanını aldığını, fizyoterapistlerin lisans eğitiminden sonra dilerse lisans üstü eğitimi alabileceğini bildirmişlerdir. Kamu çalışanlarının büyük çoğunluğunun fizyoterapistlik mesleğinin lisans seviyesinde eğitim ile kazanıldığını biliyor

olması, eğitim seviyelerinin yüksek olması fizyoterapistlerin de lisansüstü eğitim yapabileceğini katılımcılara düşündürmüş olabilir.

Fizyoterapi dernekleri, fizyoterapistlerin beklentilerini, toplumun fizyoterapistlerden beklentilerini etik kurallar içerisinde belirleyerek fizyoterapi uygulamalarına rehberlik etmektedir (Higgs, Refshauge ve Ellis, 2001). Ülkemizde fizyoterapistlik mesleğinin ulusal ve uluslararası platformda haklarının iyileştirilmesi için çalışmalar yapan Türkiye Fizyoterapistler Derneği 1969 yılında Ankara'da kurulmuş olup, 1974 yılında Dünya Fizyoterapi Konfederasyonu (DFK) üyeliğine, 1991 yılında ise DFK-Avrupa üyeliğine kabul edilmiştir (Can, 2016; fizyoterapistler.org). Kamu personellerinin büyük çoğunluğu fizyoterapistlerin haklarını savunan ve iyileştiren bir sivil toplum örgütünün olmadığını bildirmişlerdir. Türkiye Fizyoterapistler Derneği'nin çalışmalarının ulusal basında veya sosyal medyada çok fazla yer almaması bu durumun gerekçesi olabileceğini düşündürmüştür.

Fizyoterapistler; koruyucu rehabilitasyon kapsamında sağlıklı kişilerde bireylerin fiziksel aktivitelerini ve hareket yeteneklerini artırmak için bireye özgü fiziksel aktivite ve egzersiz programını planlar ve uygular (Yönetmelik, 2014, Resmi Gazete: 29007). Hastalık durumlarında fiziksel tıp ve rehabilitasyon uzmanı, uzmanlık eğitimi sırasında fiziksel tıp ve rehabilitasyon rotasyonu yapmış veya uzmanlık sonrasında ilgili dalın rotasyon süresi kadar fiziksel tıp ve rehabilitasyon eğitimi almış uzman hekimlerin, kendi uzmanlık alanları ile ilgili teşhisine ve tedavisi için yönlendirmesine bağlı olarak hareket ve fiziksel fonksiyon bozukluklarının tedavisi ve iyileştirilmesi amacıyla gerekli uygulamaları yapar (Yönetmelik, 2014, Resmi Gazete: 29007). Fizyoterapi programında belirlenen hedeflere ulaşabilmek için hastanın rol ve görevlerini tanımlar. İyileşme süreci ile ilgili bilgileri kaydeder. Koruyucu ve destekleyici rehabilitasyon cihaz ve teknolojilerinin kullanımı ile ilgili uzman hekimle birlikte, uygun ölçü ve özellikleri belirler, öneri sunar, hasta ve aileyi eğitir (Yönetmelik, 2014, Resmi Gazete: 29007). Tedavi sürecinde fizyoterapi programının hasta için uygun olmadığını veya programını sonlandırmak gerektiğini öngördüğü durumlarda ilgili hekime görüş bildirir, hekimin tedavi konusunda ısrar etmesi durumunda söz konusu programı kayıt altına alarak uygular. Fizyoterapi için gerekli uygun olan teknolojik ekipmanı güvenli ve etkili bir şekilde kullanır ve ortaya çıkabilecek muhtemel riskler için gerekli önlemleri alır (Yönetmelik, 2014, Resmi Gazete: 29007). DFK' ya göre fizyoterapistler, bağımsız uygulayıcı ve sağlık hizmeti sağlayıcı ekip üyesi olarak sahada etik ilkeler doğrultusunda

çalışırlar (Policystatement: Description of Physical Therapy, Erişim: 11.06.2020). Birçok ülkede fizyoterapistler profesyonel özerkliğe sahiptir. Öyle ki bireysel fizyoterapistler, terapistin hakim bilgisi ve yeterliliği sınırları içerisinde bireylerin sağlığının geliştirilmesi, bireylerin bakımı ve tedavisinde muhakeme yapabilme özgürlüğüne sahiptir (WCPT, 1995). Aksine bazı meslek gruplarında fizyoterapi mesleği ile ilgili dar bir görüş hakimdir. Dar tıbbi bakış açısı ile yapılan tedaviler nedeniyle birçok ülkede mesleğin gelişim göstermesinde bu durum engel olarak ifade edilmiştir (Armstrong ve Ager, 2006). Dünya fizyoterapi konfederasyonu 1994 yılında Kenya, Uganda, Malawi ve Tanzania' daki fizyoterapistler için benzer sorunları tanımlayan bir rehber yayınlamıştır (WCPT, 1994). Ülkemizde ise; fizyoterapistler bir hekimin yönlendirmesine bağlı olarak mesleklerini icra etmektedirler (resmigazete.gov.tr). Sağlık çalışanlarının fizyoterapistlik bilimine bakışının araştırıldığı bir çalışmada, sağlık çalışanlarının fizyoterapistin kim olduğunu bilmelerine rağmen, görev, çalışma alanı ve yöntemleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür (Anafaroğlu ve Sönmezer, 2011). Araştırmamıza katılanların çoğunluğu fizyoterapistlik mesleğinin bağımsız bir meslek grubu olduğunu, aynı çoğunluğa yakını bağımsız meslek grubu olmadığını ve az bir kısmı ise bu durumu bilmediklerini ifade etmişlerdir. Sağlık personeli grubunun yarısından fazlası fizyoterapistlerin bağımsız meslek grubu olmadığını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu fizyoterapistlerin egzersiz reçetesi verdiğini, masaj ve elektroterapi uygulaması yaptığını; buna karşılık katılımcıların çoğunluğu ise fizyoterapistlerin hastayı değerlendirdiğini ve sorguladığını, hasta ve yakınlarını her konuda bilgilendirdiğini düşünmüşlerdir. Katılımcıların az bir kısmı da fizyoterapistlerin ilaç ve rapor düzenlediğini, sağlıkla ilgili her problemde görev aldığını ifade etmişlerdir. Fizyoterapistler, eğitim süreleri boyunca edindikleri yetkinlikleri sahada uygulayan bir sağlık mensubu üyesi olmasına karşılık, 2011 yılında yürürlüğe giren 6225 sayılı torba kanunundaki mesleki tanım, görev ve sorumluluk alanlarındaki belirsizlikler bu durumun sonucu olarak açıklanabilir.

Bel, boyun, sırt, diz, omuz gibi vücudun farklı bölgelerinde ortaya çıkan ağrılı durumlar, sıklıkla çocukluk döneminde tanısı konulan serebral palsi, kas hastalıkları ve brakial pleksus gibi hastalıklar, spor yaralanmalarının tedavisi ve sakatlıklarının önlenmesi, romatizmal hastalıklarda yaşam kalitesinin artırılması, inme-felç, multipl skleroz veya parkinson gibi nörolojik hastalık nedeniyle ortaya çıkan hareket ve denge bozukluklarının tedavisinde, kalp ve dolaşım sistemine ait sağlık problemleri ile bunların cerrahi öncesi ve

sonrası gibi pek çok durum için fizyoterapistler sağlık hizmeti sunmaktadır (fizyoterapistler.org). Katılımcılar fizyoterapistlerin sırasıyla; sırt ve boyun ağrısı, bel ağrısı, ortopedik ve spor yaralanmaları, inme-felç, kalça ve eklem ağrısı ile cerrahi komplikasyonlarda tedavinin içerisinde yer aldığını, buna karşılık katılımcıların çoğunluğu fizyoterapistlerin dil, yutma ve konuşma bozukluklarında etkin olarak rol aldığını bildirmiştir. Bu durum, katılımcıların çoğunluğunun yaşamlarının herhangi bir döneminde kendisi veya yakını için fizyoterapiye ihtiyaç duyması olarak açıklanabilir.

1950 yılını takip eden ilk 20 yıl içinde fizyoterapi ve rehabilitasyonda alan odaklı uzmanlaşma hızla artmıştır. Bu süre içerisinde ilk olarak ortopedik rehabilitasyon, buna ilaveten göğüs fizyoterapisi, kardiyak rehabilitasyon, nörolojik rehabilitasyon, el rehabilitasyonu ve sporda fizyoterapi gibi alanlarda uzmanlaşma kendini göstermiştir (Can, 2016). Dünya'ya baktığımızda fizyoterapi alanının tıbbın hemen hemen her alanında varlığını hissettirdiği görülmektedir (Anafaroğlu ve Sönmezer, 2011). Fizyoterapistler, mezun olduklarında pediatrik rehabilitasyon, spor fizyoterapisti, kardiyopulmoner rehabilitasyon, ortopedik rehabilitasyon, nörolojik rehabilitasyon, evde bakım ve geriatric rehabilitasyon, romatolojik rehabilitasyon, genel fizyoterapi ve rehabilitasyon ile üniversitelerde akademisyen olarak çalışabilmektedirler (Coşkunsu, Toprak, Duman ve İnal, 2018). Çalışmamızda ise fizyoterapistlerin çalışma alanları ile ilgili daha çok bilinen alanlarla ilgili sorgulama yapılmıştır. Katılımcıların bildirimlerine göre; kamu personellerinin tamamına yakını fizyoterapistlerin ortopedi ve travmatoloji alanında çalıştıklarını bildirirken bunu sırasıyla, spor bilimleri, geriatri, romatoloji, nöroloji-nöroşirurji alanları izlemiştir. Buna karşılık en düşük alanların ise kulak-burun-boğaz, kardiyoloji, plastik cerrahi, yoğun bakım ve pediatri olduğu görülmektedir. Bu farklılığın sebebi; çalışmamızda farklı meslek gruplarının yer almasından kaynaklanabilir.

Fizyoterapistlerin istihdam edilme alanlarına baktığımızda; yataklı hizmet veren devlet, üniversite hastaneleri vb, rehabilitasyon merkezleri, protez-ortez üniteleri, birinci basamak sağlık kuruluşları, endüstri alanları, okullar, spor kulüpleri, huzur evleri, mesleki rehabilitasyon merkezleri ve kaplıca merkezleri gibi çalışma alanlarında istihdam edildiği görülmektedir (fizyoterapistler.org). Sağlık Bakanlığı dışında fizyoterapistler Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı kadrolarında

da çalışmaktadırlar. Ayrıca yerel yönetimler, üniversiteler ve diğer birçok farklı yerde görev alabilmektedirler (Algün ve Düger, 2019). Araştırmamıza katılan kamu personelleri fizyoterapistlerin devlet hastaneleri, özel hastaneler, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, spor merkezleri, huzur evleri ve üniversitelerde akademisyen olarak istihdam edilebileceğini bildirmiştir. Katılımcıların mesleki deneyim süreleri ile eğitim durumlarının sonuçları etkileyebileceği kanısındayız.

Kamu personellerinin fizyoterapistlerin eğitim süreçleri, istihdam sahaları, hangi durumlarda tedavinin bir parçası olduğu, fizyoterapistlerin ülkemizde bağımsız meslek grubu olup-olmadığı, mesleğin itibarı ve saygınlığı hususunda yeterli bilgiye sahip olduğu, fizyoterapistlerin çalışma ve uzmanlık alanları, görev ve sorumlulukları ile Türkiye Fizyoterapistler Derneği hakkında ise yeterli bilgiye sahip olmadığı görüldü. Bu nedenle fizyoterapi bilimi ile ilgili örgütlenmelerin kamunun çalışma alanlarında ve medyada çeşitli faaliyetler göstererek yapacağı tanıtım ve bilgilendirmelerle mesleki farkındalığı artırması gerekmektedir. Mesleğin ulusal düzeyde tanınması, ayrıca mevzuat eksikliklerinin tamamlanıp daha bağımsız mesleki yetki, görev ve sorumlulukların belirlenmesi için çalışmaların yapılması, ileride fizyoterapistlik mesleğinin toplumdaki saygınlığını, kabul edilebilirliğini ve tanınabilirliğini artırabileceği kanısındayız.

Finansal Destek

Çalışma için herhangi bir finansal destek sağlanmamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Algün, C., Düger T., (2019). Türkiye’de Fizyoterapistlik Mesleği, *Sağlık Düşünce ve Tıp Kültürü Dergisi*, (49), 56-59.
- Anafaroğlu B., Sönmezer E. (2011). Sağlık Çalışanlarının Bakış Açısıyla Fizyoterapi Bilimi, *Sağlık ve Toplum*, 21(3), 38-45.
- Armstrong J., Ager A. (2006). Physiotherapy in Afghanistan: An Analysis Of Current Challenges, *Disability and Rehabilitation*, 28(5), 315 – 322.
- Bakewell, S. (1997). Illustrations from the Wellcome Institute Library: Medical gymnastics and the Cyriax collection. *Medical History*, 41(04), 487-495.
- Bryant R.J.S. (1979). *The physiotherapy profession*, Health Services Manpower Review, 5 (2), 13–15.
- Can, F. (2016). Fizyoterapi ve Rehabilitasyonun Mesleki Gelişim Tarihçesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(3), 1-6.
- Coşkunsu, DK., Toprak, M., Duman, Ç., İnal, HS. (2018). Türkiye’ de Fizyoterapistlerin İş Bulma Sürelerinin Ve İstihdam Durumlarının Değerlendirilmesi, *Türk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 29(2), 44-52.
- Higgs J., Refshauge K., Ellis E. (2001). Portrait Of The Phsiotherapy Profession, *Journal of inter Professional care*, 15(1), 79-89.
- Kımkılı, Gİ., Erden, Z., Elçin M., Clark D. (2016). Tıp Öğrencilerinde Fizyoterapi Mesleği Farkındalığı: Bir Müfredat Çalışması, *Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3): 22-35.
- Koç, M., Bayar, K., (2018). Türkiye’ de Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Alanında Lisans ve Lisansüstü Eğitim Veren Yeterli Sayıda Üniversite Var Mıdır?, *Sağlık ve Toplum*, 28(2), 3-8.
- Luna-Massey P, Smyle L. (1982). Attitudes Of Consumers Of Phsical Therapy İn California Toward The Professional İmage Of Phsical The Rapists., *Phsical Therapy*, 62, 309-314.
- Lwanga S.K., Lemeshow S, World Health Organization. (1991). Sample Size Determination İn Health Studies: A Practical Manual, World Health Organization
- Özdinçler, AR. (2016). *Fizyoterapi ve Rehabilitasyona Giriş*,(1. Baskı). İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi.
- World Physiotherapy. Policystatement: Description of Physicaltherapy. <https://www.wcpt.org/policy/ps-descriptionPT> adresinden temin edildi.
- Sağlık Meslek Mensupları ile Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik. Resmi Gazete, 29007. 22 Mayıs 2014.
- Türkiye Fizyoterapistler Derneği. Fizyoterapist Kimdir? <https://www.fizyoterapistler.org/tfd/index.php/en/dernek-hakk-nda/fizyoterapist-kimdir.html> adresinden temin edildi.
- World Confederation for Phsical Therapy (WCPT Newsletter) (1994). *Phsiotherapy*, 80(4), 231-232.
- WCPT (1995). Declarations Of Principle And Position Statements. General meeting, June. London: World Confederation for Physical Therapy.